

• VÁNOČNÍ VRAŽDA •

Když se člověk stane úspěšným autorem detektivek, jedním z drobných rizik, s nimiž se musí smířit, je všudypřítomná otázka: „A účastnila jste se někdy vy osobně ve skutečném životě vyšetřování vraždy?“, kterou lidé občas kladou takovým tónem a s takovým výrazem, jako by chtěli naznačit, že oddělení vražd Metropolitní policie by možná mělo začít kopat na mém zadním dvorku.

Zásadně odpovídám ne, částečně ze zdrženlivosti, částečně proto, že vylíčit pravdu by zabralo příliš mnoho času a moje role ve vyšetřování, i po dvaapadesáti letech, je jen těžko ospravedlnitelná. Ale dnes je mi sedmdesát a z účastníků oněch podivných Vánoc roku 1940 jsem už zůstala naživu jako jediná, a tak ten příběh snad můžu s klidem vyprávět, byť třeba jenom pro vlastní uspokojení. Nazvala jsem ho „Vánoční vražda“. Pro dané události sice není úplně podstatné, že se odehrály o Vánocích, ale já svým knihám vždycky ráda dávala aliterační názvy. Jména postav jsem změnila. Dnes už sice nežije nikdo, jehož citů či pověsti bych se mohla dotknout, ale nevím, proč bych měla upírat podobné ohledy mrtvým.

Když se to stalo, bylo mi osmnáct a byla jsem mladá válečná vdova. Manžel padl dva týdny po naší svatbě – byl jedním z prvních pilotů RAF sestřelených v leteckém souboji. Já jsem vstoupila do Ženských pomocných leteckých sborů, částečně proto, že jsem sama sobě namluvila, že by mu to udělalo radost, ale hlavně proto, že jsem se snažila utlumit zármutek novým způsobem života, novými povinnostmi.

Nezabralo to. Truchlení je jako těžká nemoc. Člověk buď umře, nebo přežije a lékem je čas, nikoli změna prostředí. Základním výcvikem jsem prošla s ponurým odhodláním dotáhnout to do konce, ale když mi pouhých šest týdnů před Vánoci přišlo od babičky pozvání na svátky, s úlevou jsem je přijala. Vyřešilo to jeden z mých problémů. Byla jsem jedináček a můj otec, lékař, vstoupil coby rekrut středního věku do Královské armády jako vojenský doktor, zatímco matka odjela do Ameriky. Několik bývalých spolužaček, z nichž některé rovněž sloužily v ženských sborech, mě pozvalo na Vánoce k sobě, já bych však nedokázala čelit ani té umírněné sváteční náladě válečných let a bála jsem se, že bych při jejich rodinných radovánkách působila jako smutný přízrak.

A navíc jsem byla docela zvědavá na dům, kde moje matka vyrostla. S vlastní matkou nikdy moc dobře nevycházela, a když se vdala, odcizily se úplně. S babičkou jsem se v dětství setkala pouze jednou a v paměti

mi utkvěla jako impozantní dáma s ostrým jazykem, která neměla mladé lidi příliš v oblibě. Já už však nebyla mladá, leda počtem let, a to, co její dopis taktně naznačoval – vyhrátý dům se spoustou plápolajících krbů, domácí strava a dobré víno, ticho a klid –, bylo přesně tím, po čem jsem toužila.

Neměli přijet žádní další hosté, ale můj bratranec Paul doufal, že dostane na svátky volno. I na něho jsem byla zvědavá. Byl to můj jediný žijící bratranec, mladší syn matčina bratra, zhruba o šest let starší než já. Nikdy jsme se nesetkali, částečně kvůli té rodinné roztržce, částečně proto, že jeho matka byla Francouzka a on většinu mládí strávil v její vlasti. Jeho starší bratr zemřel, když jsem byla ještě ve škole. Zůstala mi mlhavá dětská vzpomínka na nějaké ostudné tajemství, o němž se jenom šeptalo a nikdy je nikdo nevysvětlil.

Babička mě v dopise ujistila, že kromě nás tří už tam bude pouze její majordomus Seddon a jeho manželka. Dala si tu práci a zjistila, že na Štědrý den v pět odpoledne odjíždí z Viktoriina nádraží autobus, který mě doveze až do nejbližšího města, kde na mě bude čekat Paul.

Ta hrozná vražda a nutnost soustředit se na každickou hodinu onoho traumatického Božího hodu mi z paměti vymazala jak průběh cesty, tak příjezd do cíle. Štědrý večer si vybavuji pouze jako sérii obrázků, jako zrnitý černobílý film, trhaný a trochu bizarní.

Autobus se zatemněnými okny se plazí se ztlumenými světly neosvětlenou venkovskou pustinou pod kotoučem měsíce; na konečné stanici se noří ze tmy vysoká postava mého bratrance a míří ke mně; sedím vedle něho, zachumlaná v dece, v jeho sportovním voze, když projíždíme v náhlé sněhové přeháňce skrze ztemnělé vesnice. Jeden z těch obrázků je však zřetelný a kouzelný – můj první pohled na sídlo Stutleigh. Vynořilo se ze tmy před námi, výrazná silueta proti šedivé obloze, na níž vysoko nad našimi hlavami blikalo několik hvězd. A potom zpoza mraku vyplul měsíc a dům se odhalil celý: krása, symetrie a tajemno zalité bílým světlem.

Za pět minut jsem už za malým kuželem světla z Paulovy baterky procházela krytým vchodem plným venkovských nezbytností – vycházkových holí, bytelných bot, gumáků a deštníků – a proklouzla skrze zatemňovací závěs do teplé, jasně osvětlené čtvercové haly. Vzpomínám si na obrovská polena praskající v krbu, na rodinné portréty, na atmosféru trochu ošumělého pohodlí a trsy cesmíny a jmelí zavěšené nad obrazy a dveřmi, které představovaly jedinou vánoční výzdobu. Babička sešla pomalu po širokém dřevěném schodišti, aby mě pozdravila, drobnější, než jak jsem si ji pamatovala, s křehkými kostmi, a přestože měřím jen metr šedesát, ještě menší než já. Ale stisk ruky měla překvapivě pevný, a když jsem se podívala do

bystrých inteligentních očí, na sevření umíněných úst, tak podobných těm matčiným, pochopila jsem, že je to stále impozantní osobnost.

Byla jsem ráda, že jsem přijela, že jsem se mohla seznámit se svým jediným bratrancem, ale v jistém ohledu mě babička uvedla v omyl. Dostavil se totiž ještě jeden host, vzdálený příbuzný, který přijel z Londýna autem a dorazil dřív než já.

S Rowlandem Maybrickem jsem se seznámila, když jsme se před večerí sešli na skleničku v salonu nalevo od vstupní haly. Na první pohled mi byl nesympatický a byla jsem babičce vděčná, že nenavrhl, aby mě z Londýna přivezl. Jeho neomalené a necitlivé přivítání – „Tos mi neřekl, Paule, že se tu setkám s pěknou mladou vdovou.“ – ještě posílilo moje předsudky vůči tomu, co jsem s netolerancí mládí považovala za *typ*.

Měl na sobě uniformu kapitána letectva, ale bez křídýlek – Bezkrídlé zázraky, tak jsme jim přezdívali –, byl snědý, hezký, s plnými rty pod tenkým knírkem a pobavenýma, zkoumavýma očima muže, který odhaduje svoje šance. S tímhle typem jsem se už setkala a nečekala jsem, že na něj narazím v rodinném sídle.

Dozvěděla jsem se, že v civilním životě je obchodníkem se starožitnostmi. Paul, který možná vycítil moje zklamání nad tím, že nejsem jediným hostem, vysvětlil, že rodina potřebuje prodat nějaké vzácné mince.

Rowland, jenž se specializoval na numismatiku, je měl roztrídít a ocenit, aby bylo možné najít pro ně kupce. A nezajímal se pouze o mince. Jeho pohled tékal po nábytku, obrazech, porcelánu a bronzu a jeho dlouhé prsty se věcí dotýkaly a hladily je, jako by je v duchu oceňoval. Měla jsem podezření, že kdyby dostal sebe-menší šanci, osahal by i mne a odhadl moji cenu při koupi z druhé ruky.

Babiččin majordomus a kuchařka, nezbytné postavy v menších rolích při každé venkovské vraždě, byli uctíví a schopní, ale jaksi se jim nedostávalo sezonní dobré vůle. Kdyby se nad tím babička zamyslela, nejspíš by je popsala jako věrné a oddané sloužící, ale já měla pochybnosti. Už v roce 1940 se časy měnily. Paní Sedonová se mi jevila zároveň přepracovaná a znuděná, což je skličující kombinace, zatímco její manžel stěží potlačoval truchlivé nepřátelské pocity člověka, který počítá, o kolik víc by si vydělal při práci pro válečné úsilí na nejbližší základně RAF.

Můj pokoj se mi líbil: sloupková postel s vybledlými závěsy, pohodlné nízké křesílko u krbu, elegantní psací stůl, rytiny a akvarely v původních rámech poseté mušinci. Než jsem si šla lehnout, zhasla jsem lampičku na nočním stolku a odtáhla zatemňovací závěs. Vysoké hvězdy a měsíční svit, nebezpečné nebe. Byl ale koneckonců Štědrý večer. Dneska přece určitě nepoletí. A pomyslela jsem na ženy po celé Evropě,

kteřé v tuhle chvíli odhrnují závěsy a dívají se vzhůru na ten hrozivý měsíc s nadějí a obavami.

Nazítří jsem se probudila časně a zastesklo se mi po vyzvánění vánočních zvonů – ty by však v roce 1940 ohlašovaly invazi. Následující den mě policie přiměla popsat každou minutu onoho Božího hodu, a tak se mi ještě po padesáti letech vybavuje do nejmenších podrobností. Po snídani jsme si vyměnili dárky. Babička zjevně vyrabovala svoji šperkovnici, aby mi mohla věnovat půvabnou brož ze smaltu a zlata, a mám podezření, že ze stejného zdroje pocházel i dárek od Paula, viktoriánský prsten s granátem lemovaným perličkami. Přijela jsem připravená. Rozloučila jsem se v zájmu rodinného smíření se dvěma osobními poklady, s prvním vydáním Housmanova *Mladíka ze Shropshiru*, které jsem zabalila pro Paula, a jedním z raných vydání *Deníku pana Nuly* pro babičku. Přijali je potěšeně. Rowlandovým příspěvkem k vánočním přiděľům byly tři lahve ginu, sáčky s čajem, káva, cukr a libra másla, což se mu nejspíš podařilo uzmout v potravinových skladech letectva. Těsně před polednem dorazil k domu prořídľý kostelní sbor, zazpíval bez doprovodu několik koled, strašlivě falešně, a paní Seddonová ho neochotně odměnila svařeným vínem a ovocnými koláčky, načež zpěváci se zjevnou úlevou opět proklouzli skřze zatemňovací závěsy ven a vydali se dál, patrně na vlastní vánoční oběd.

Po tradičním jídle, které se podávalo v jednu hodinu, mě Paul pozval na procházku. Nebyla jsem si jistá, proč stojí o moji společnost. Skoro pořád mlčel, zatímco jsme vytrvale šlapali přes zmrzlé brázdy na opuštěných polích a skrze remízky bez ptáků, stejně neradostně jako při vojenském přesunu. Už přestalo sněžit, ale pod litinově šedým nebem se po zemi táhla tenká zmrzlá krusta. Když se začalo stmívat, zamířili jsme k domovu a spatřili zatemněné sídlo zezadu, jako šedivý obrys ve tvaru L oproti okolní běli. Znenadání, s prudkou a nečekanou změnou nálady, začal Paul nabírat sních do hrstí. Nikdo, kdo někdy dostal do obličeje mrazivý políček sněhové koule, nedokáže odolat a neoplatit to, a tak jsme si asi tak dvacet minut hráli jako školáci a házeli sních jeden na druhého i na dům, dokud se pokrývka na trávníku a šterkové cestičce neproměnila v rozdupanou břečku.

Večer jsme strávili povrchními, přerušovanými rozhovory v salonu, podřimováním a četbou. Večeře byla lehká, jen polévka a omelety s bylinkami – což představovalo vítaný kontrast k vydatné huse a vánočnímu nákypu – a podávala se velmi časně, jak tu bylo zvykem, aby Seddonovi mohli odejít a večer se pobavit s přáteli ze vsi. Po jídle jsme se opět přesunuli do salonu v přízemí. Rowland natočil gramofon a pak mě zničehonic popadl za ruce a prohlásil: „Zatančíme si.“ Gramofon byl ten typ, který automaticky přehrá-

vá jednu desku po druhé, a jak za sebou nastupovaly populární melodie – „Jeepers Creepers“, „Beer Barrel Polka“, „Tiger Rag“, „Deep Purple“ –, vířili jsme po salonu i ven do haly v rytmu waltzu, tanga, foxtrotu a quickstepu. Rowland byl vynikající tanečník.

Od Alastairovy smrti jsem netančila, ale nyní, opojená pohybem a rytmem, jsem na své nepřátelství zapomněla a soustředila se na to, abych dokázala sledovat jeho stále složitější vedení. Kouzlo se porušilo, když se mnou valčíkovým krokem vyrazil přes halu, sevřel mě pevněji a utrousil: „Náš mladý hrdina mi připadá trochu skleslý. Možná ho přepadly pochybnosti ohledně úkolu, ke kterému se dobrovolně nabídl.“

„Jakého úkolu?“

„Neuhodnete to? Má francouzskou matku, vystupoval na Sorbonně, francouzsky mluví jako místní, dobře tu zemi zná. Je k tomu jako stvořený.“

Neodpověděla jsem. V duchu jsem hádala, jak to ví a jestli má právo to vědět. On mluvil dál:

„Vždycky přijde chvílka, kdy si tihle udatní hoši uvědomí, že už to není žádná hra. Od téhle chvíle je to naostro. Pod vámi nepřátelské území, žádná stará dobrá Anglie, ale opravdoví Němci, opravdové kulky, opravdové mučírny a opravdová bolest.“

Pomyslela jsem si: a opravdová smrt, a vyklouzla jsem z jeho náručí. Když jsem se vracela do salonu, zaslechla jsem, jak se za mými zády tiše směje.

Krátce před desátou si šla babička lehnout a řekla Rowlandovi, že mince vytáhne z trezoru v pracovně a nechá mu je tam. Další den měl odjet do Londýna, takže by se hodilo, kdyby si je mohl prohlédnout ještě dnes večer. Okamžitě vyskočil a společně odešli z místnosti. Před odchodem babička ještě Paulovi řekla: „Na BBC budou dávat jednu hru Edgara Wallace a já si ji možná poslechnu. Končí v jedenáct. Přijď mi potom dát dobrou noc, Paule, prosím. Nezapomeň.“

Jakmile odešli, Paul navrhl: „Co kdybychom si poslechli hudbu nepřítelů?“ a vyměnil taneční nahrávky za Wagnera. Zatímco jsem si četla, vytáhl z malého stolku balíček karet a vykládal si pasiáns. Na karty se mračil se zuřivým soustředěním a příliš hlasitý Wagner mi přitom bušil do uší. Jakmile kočárové hodiny na krbové římse odbily jedenáctou, což zaznělo zrovna do pauzy v hudbě, shrnul bratranec karty a řekl: „Čas jít dát babičce dobrou noc. Nechceš něco?“

„Ne,“ opáčila jsem trochu překvapeně. „Nic.“

Přála jsem si jenom to, aby hudba nehrála tak nahlas, a poté co vyšel z místnosti, jsem ji ztlumila. Vrátil se velmi rychle. Když mě druhý den policisté vyslýčali, řekla jsem jim, že podle mého odhadu mohl být pryč asi tak tři minuty. Rozhodně ne déle. Klidným hlasem mi oznámil: „Babička tě chce vidět.“

Odešli jsme ze salonu společně a přešli halu. Tehdy moje smysly, nepřírozeně zbystřené, zaznamenaly dvě

věci. S jednou jsem se policii svěřila, s tou druhou ne. Z trsu jmelí a cesmíny upevněného k překladu nade dveřmi knihovny upadlo šest kuliček a nyní ležely na naleštěné podlaze jako rozkutálené perly. A u paty schodiště byla loužička vody. Když si Paul všiml, na co se dívám, vytáhl kapesník a utřel ji. Přitom řekl: „Už bych měl umět donést babičce sklenici vody a cestou ji nerozlít.“

Babička se opírala o polštáře pod baldachýnem sloupkové postele a vypadala najednou menší, už vůbec ne jako impozantní dáma, ale jako unavená, velmi stará žena. S potěšením jsem si všimla, že si četla knihu, kterou jsem jí věnovala. Ležela otevřená na kulatém nočním stolku vedle lampičky, bezdrátového rádia, elegantních malých hodin, nevelké, do poloviny naplněné karafy s vodou zakryté čistou skleničkou a porcelánového modelu ruky vystrčené z krajkové manžety, na kterou si na noc odkládala prsteny.

Natáhla ke mně paži. Prsty měla ochablé, dlaň studenou a bezvládnou a její sevření se na hony lišilo od pevného stisku, jímž mě uvítala po příjezdu. Řekla: „Chtěla jsem ti jenom dát dobrou noc, moje milá, a poděkovat ti, že jsi přijela. Za války jsou rodinné spory přepych, který si už nemůžeme dovolit.“

Z náhlého popudu jsem se sklonila a políbila ji na čelo. Pod mými rty bylo vlhké. To gesto byla chyba. Ať už ode mě chtěla cokoli, náklonnost rozhodně nikoli.